

6304

Cluyta de Cacichs

La elecció de regidors

Saynete de malas costúms

ORIGINAL DE

RAMON RAMON Y VIDALES

Estrenat ab extraordinari éxit

*al Teatro Romea de Barcelona la nit del 21 d' Octubre
del any 1901.*

Pren UNA pesseta.

VENDRELL

IMPREMPTA RAMON GERMANS, Teatro, 18
1902.

20

LLUYTA DE CACICHS

6

LA ELECCIÓ DE REGIDORS

BIBLIOTECA DRAMÁTICA REGIONAL

Lluyta de Cacichs

ó

Las elecciones de regidores

Saynete de malas costúms

ORIGINAL DE 'N

Ramón Ramón y Vidales

Estrenada ab extraordinari èxit
al Teatro Romea de Barcelona, la nit del 21
d' Octubre de 1901

IMPREMPTA DE «LO TEATRO REGIONAL»

BALMES, 11, BOTIGA

Aquesta obra es propietat de són autor, y sense són permís ningú podrà representarla, traduhirla ni reimprimirla,

D. Joan Molas y Casas, qual despatx se troba al carrer del Hospital, números 12 y 14, pis segón, Barcelona, y els séus corresponsals, son els únichs encarregats de concedir ó negar el permís pera la representació y del cobro de drets de propietat.

Personatjes

Mercé.	• <i>Carme Jarque</i>
Pepona.	<i>Maria Morera</i>
Sr. Jaume.	<i>Modest Santolaria</i>
Roch.	<i>Jaume Martí</i>
Cintoy.	<i>Hermenegildo Goula</i>
Ton de la Laya.	<i>Antoni Manso</i>
Minguet.	<i>Frederich Fuentes</i>
Pebrots.	<i>Jaume Virgili</i>
Tano.	<i>Victoria Oliver</i>
Frenèlich.. . . .	<i>Joan Domènech</i>
Rampéll.	<i>Casimir Ros</i>
Xim, gitano.	<i>Jaume Capdevila</i>

Electors y gent del poble.

Director artístich: Jaume Capdevila.

L' acció en una vila de Catalunya. Epoca actual.
Dreta y esquerra las del actor. -

ACTE ÚNICH

La escena representa una petita plassa. A la dreta 'l café de 'n Roch, ab un lletrero que diga: *Café de la Constancia*, y al devant de la porta dos ó tres taulas ab las corresponents cadi-ras; á l' esquerra la Casa de la Vila, ab un lletrero que dirá *Casas Consistoriales*, y als baixos edictes enganxats á una post, las llistas electorals y altres papers,, la casa de 'n Ton de la La-ya, ab finestra practicable. Son quarts de tres de la tarde.

ESCENA PRIMERA

Mercé; dreta á la porta del café; *Roch*, ab l' aixugamá al coll, també dret, devant d'una taula, ocupada per *Tano* y cinch ó sis més: y *Pebrots*, acompanyat de dos homes, fullejant las llistas á la porta de la Casa de la Vila.

Quant bé sembli, entrarán ó sortirán homes d' ella, figurant que van á votar ó 'n venen.

PEBROTS Veus com hi ets tú á las llistas? (*llegint*)
"Juan Morgall y Escoda, jornalero".

Y tú també (*llegint*) "Gregorio Miaróns y Mondoñedo". Quin nom més cayo! Ta mare devía esser castellana. Anèm á votar y després vos donaré tres pelas per barba. Entréu.

(*Entran á Casa de la Vil*)

TANO Lo Pebrots ja ha pescat dos vots més pel Riutrapella. Que 'us sembla, Roch, guanyará aquest ó 'l senyor Jaume Masgarrofa?

ROCH Lá cosa vá molt empenyada, y 'm sembla qu' están leri-leri. M'hi jugaria un pollastre que á horas d' ara no 's portan l'un al altre ni tres vots de majoria.

TANO Ja n'hi han fet anar prou de gent á votar.

ROCH Jo diria! Son los dos çacichs del poble, enemichs mortals que 's treurían los fetjes; se disputan frente á frente la regidoría, perque 'l que guanyi pensa empunyar la vara de batlle per reventar als contraris; fan forta pressió als séus jornalers, arrendataris, rabassayres y llogaters; ríchs tots dos, escampan la moneda, puig no 'ls hi vé d' un grapat de doblas de quatre, y ab la ajuda de la miseria... tans com ne vulgas ne trobarán de vots.

TANO Lo méu, no!

UN Ni 'l méu tampoch!

ALTRE Ni 'l méu!

ROCH Ja ho sé! tampoch lo meu.

TANO No comprench l' empenyo que tenen per ficarse á la Casa de la Vila, quan sense serhi fan fer tot lo que volen als séus alcaldes.

ROCH Diuhen qu' es un puntillo; una especie de desaffo; un ya-y-tot en que s' hi jugan la influencia y preponderancia que creuhen tenir á la comarca.

MERCÉ Pare! ara ha sortit de votar l' hereu de cal Maluras. Ha passat tot escorregut.

ROCH Ja l' hi vist. En Riutrapella l' ha enviat á buscar, com á tants altres, y l' ha amenassat ab que li pendria l'horta si no votava per éll, puig li deu un parell d'anyadas d'arrendament.

ERCÉ, Aixó es una cosa molt malt feta! Ves pobre home!...

TANO. Ja saben á quí ho fan.

ROCH. Veritat. Jo hi servit los cafés y las begudas als interventórs del senyor Jaume. Donchs á mí, aquest, ni m' ha proposat que anés á votar, perque sab que no trencaré l' acort que 'l comité ha prés d' anar al retraiment, com també sab que las mevas conviccions federals no las vench ni per una dotzena de cafés ni per rés del món.

TANO. N' hi ha d' altres que també ho diuhen, y no obstant, cambian d' opinió com de camisa.

ROCH. La meva opinió fa trenta anys qu' está arre-
lada aquí dintre: ves si 'n deuhen ser de fon-
das las arrels. Y mentras aquest café siga del
Roch, se anomenará, de la *Constancia*.

TANO. Homens com vos son los que faltan en tots los partits.

ROCH. Y en tots hi sobran farsans: hasta en lo nostre. Hi ha home que 's republicá, perquè 's pobre; y alguns ho son per conveniencia.

TANO. Teniu molta rahó.

ROCH. Bé prou qu' ho conech, reira!... Aquí 'l po-
ble 'n tením alguns que potser avuy els hi
caigui la careta.

ESCENA SEGONA

Los mateixos, y MINGUET, ve tot esbufegat pel foro.

MIN. Of!... uf!... vinch assedegat!

TANO. Hola, Minguet! ¿Com vá la elecció?

MIN. Bél L' oncle Jaume te 'l triunfo assegurat.
Deixeume seure.

(*Li fan puesto á la taula*)

Mercè, corre! Portam quatre gotas d' anissat y aigua fresca.

MERCÉ. Uy, uy, noy!... A mi no se 'm mana, se 'm demana.

TANO. Ja, ja, ja!... (*Rihen com tots.*) ¿Te agradan els pebrots?

MIN. (*A Mercé.*) Tu sempre has tingut un rey al cos.

MERCÉ. No es pas veritat: si soch republicana.

ROCH. A casa, de reys, no més ne trobarás á las cartas.

MERCÉ. Vaja, demana; ara plorarías si jo 'm negués á servirte.

MIN. Per caritat fesho; porque 'm sembla que aixis trobaré l' aigua més fresca y regalada...

MERCÉ. Regalada sí qu' ho será; no 't costará pas cap diner.

MIN. Ves y portam lo que t' hi demanat, porque si t' estás gayre temps devant meu dirigint-me aquestas miradas tan iucendiarias..

MERCÉ. Vaig!... vaig corrents per l' aigua!...
(*Entra á dintre.*)

ROCH. Que siga ben fresca, que porta fogots.

MIN. Ay!... Estich reventat!

ROCH. Has trevallat molt!

TANO. Ton oncle Jaume no 's podrá queixar de tú.

MIN. Al menos li ha portat vinticinch vots.

TANO. Devía semblar que manesis un remat de bens.

MIM. No tots á l' hora! D' un á un y ab molt disimulo, porque eran vots de 'n Riutrapella que jo li he afanat.

ROCH. Ets un trunfo tú per aquestas cosas.

TANO. Vet' aquí porque sempre 'l veya entrar sol á la casa de la vila. Jo pensava: el Minguet

trota molt, se belluga molt, fá molta fressa y poca endressa.

MIN. Je, je, ¡jel... Se necessita certa mónita y molts pesquis per cassar vots.

ROCH. Y molts *pinsants* que cantín forsa, per reclám.
(*Surt de la casa de la vila Pebrots ab los dos homes, que atravessan l'escena desapareixent pel foro.*)

PEBR. Ja ho saben, donchs: si teuin algùn amich que vulgui guanyar tres pelas, que 'm vinga á trobar.

TANO. Aquest sí que n' hi ha portat de vots.

MIN. Ca!... Molt soroll y pocas nous.

ROCH. Ja t' ho dirán de misas... á l' hora del escrutini.

(*Vé Mercé ab lo serviment.*)

MERCÉ. Aquí tens l' anissat y l' aigua fresca... y regalada.

MIN. Ajajá... Gracias, Mercé! (*Se seveix y beu.*)

MERCÉ. Las gracias se donan després de dinar, home!

MIN. Ets la nena més maca, més sandunguera, més resalada...

MERCÉ. Quins requiebros de soldat! Si no tens més gracia en conquistar vots, que en tirar flors á las noyas, ton oncle es home al aigua.

MIN. Vots, dius? Mira, d' un centenar de candidaturas, no més me quedan aquestas. Vols anar á votar?

(*N' ha tret un paquet y n' hi dona una.*)

MERCÉ. Dónam. Pero, (*ab extranyesa després de delleigirla.*) Que t' has empassat? Portas candidaturas del contrari de ton oncle!

MIN. Qué dius?... (*Aixecanse ab espant.*)

ROCH. Ca!... Veyám?... (*Tots riuhen després de cerciorarse del cas.*)

- MIN. Veritat!... Batualisto!...
- ROCH. T' has lluhit, com hi ha mon, si has donat candidaturas d' aquestas!
- MIN. Pero, com pot esser!...
- TANO. Algú que t' ha fet alguna tupinada á la butxaca.
- MIN. Ah, pillot!... Sort que d' aquestas no n' hi donada cap!... (*Las esqueixa.*)
- MERCÉ. Ni de las altres tampoch, veritat?
- ROCH. S' ha de fer l' ull molt viu en días de eleccions.

ESCENA TERCERA

Els mateixos y CINTOY.

- CINTOY. Cóm vá aixó? Va molta gent á xotar?
- TANO. Hola, Cintoy! Més de la que 'ns pensavam.
- MIN. (*Anantli á parlar en secret.*) L' oncle 't ha de veure.
- CINTOY. (*Apart.*) Calla, animal no 'm comprometis.
- ROCH. (*Apart á Mercé.*) Veus? un recado en secret.
- CINTOY. Vinch de l' altra mesa ahont hi ha molt poca animació. Surtirán elegits los dos candidats del senyor Jaume. Se veu que totas las energías las gastan en favor dels dos *cácicas* que lluytan á la Casa de la Vila.
- MIN. Vet' aquí lo que teniu vosaltres: á las personas d' inflojo las motejeu de cacichs.
- CINTOY. Com que ho son; exerceixen lo caciquisme asquerós qu' enerva als pobles y...
- MIN. Prou!... Ara t' despenjarías ab una prédica de las tevas. Vaig á veure com vá la elecció.
- MERCÉ. Vigila, que no 't tornin á cambiar las candidaturas.

- MIN. No hi ha por! Gat escaldat...
- MERCÉ. Ab aigda fresca 'n té prou, ¿oy?
- MIN. Ah, mal intencionada!... Vaja, alanta! (*Entra d la casa de la vila.*)
- CINTOY. Es un gosset de son oncle, que no sab fer altra cosa que lladrar.
- ROCH. Y tot lo que té 'l nebot de curt de gambals, ho té l' oncle de llarch y espavilat.
- CINTOY. Jo no li veig tant com diuhen: lo que té una gran barra.
- TANO. Y tanta!
- CINTOY. Tota la que 's necessita pera exercir de *cdica* d' aquets Governs *monarcas* que...
- ROCH. (*Interromptlo.*) Que vols alguna cosa, ara que vaig á dintre?
- CINTOY. No; més tart pendré una cervesa.
- ROCH. Quan vulguis; donchs, ja avisarás.
(*Entra á dintre.*)
- MERCÉ. Jo també me 'n vaig.
- CINTOY. Justament ara que arribo?
- MERCÉ. M' acabarías d' omplir lo cap de políticas y eleccions, que ja li tinch prou de tot avuy.
- CINTOY. Es fruyta del temps.
- MERCÉ. Com las figas per l' Agost. A la cunya m' espera una arrambada de vidre per rentar, que no 't dich rès del embolich.
- CINTOY. Tot avuy que 't veig mal agradosa.
- MERCÉ. És... fruyta del temps.
(*Entra á dintre.*)

ESCENA QUARTA

CINTOY' TANO y 'ls demés concurrents.

- TANO. Sembla que la tens disgustada.
- CINTOY. Ja li passarà. (*Tot passejant y parantse se-*

gons los periodos.) Ella voldria que jo sempre estés de mimos, prodigantli parauletes ensucradas y frases buydas d' enamorad, de jovenet de la primera volada; y aixó, á mí, ja no m' escau. (*Tots escoltan ab gran atenció.*) Jo, com á home polítich, me dech al partit, y aquest avuy me reclama, y per ell deixo en banda la familia, las afeccions amorosas y tot lo demés de carácter íntim y personal; lo partit es avans que tot, y avuy lo partit reclama de mí que estiga, contra la meva voluntat puig yo preferia lluytar, de centinella perenne pera observar aquest pugilato asquerós entaulat entre 'ls dos *cdsicas* dels partits *monarcas*, enemichs del poble y xupòpteros de la... de la... la... la... (*Estussega.*) Ja 'm podeu entendre, puig no es aquesta la primera vegada que sentiú exposar las mevas sacrosantas ideas políticas y radicals.

TANO. Vaja, que tens una parlaria tan clavada, que ni la de 'n Pí y Margall. Jo no sé com lo Comité no t' ha proposat encare per diputat provincial; allí hi farías un bon paper.

CINTOY. Lo Comité!... lo Comité!... Son tots uns sanch d' horxata de xufas. Acorçaren lo retraiement en las eleccions d' avuy en contra del meu parer, qu' era lluytar, lluytar sempre; lluytar es donar fé de vida, mentres que 'l retraiement es la inercia, l' aplanament que amodorra 'ls sentits, [la mort.

TANO. Nosaltres pensém com tú: també 'n som de partidaris de la lluyta.

CINTOY. Anar al retraiement es faltar á un dels més primordials debers que 'ns imposa nostre credo. Lo ciudadá té 'l deber de depositar lo séu sufragi en la cristallina urna desde 'l moment

que se li dona 'l dret de ferho. Jo no 'm quito la llibertrt' avans no s' acabi la elecció, d' anar á fer ús del dret de sufragi, votant, á falta de candidat nostre, en blanch, ó bé á en Pí y Margall, ó á altra personalitat de nostre comunió política.

TANO. Si tú votas, nosaltres també, y que diga lo que vulga 'l Comité.

CINTOY. A última hora ho decidirém; ¡interinament, muts.

ESCENA QUINTA

Los mateixos y PEBROTS, pel foro en direcció á la casa de la vila, acompanyant á un vellet cego que camina ab molta pena, y quan s' indiqui MINGUET.

PEBR. Vaja, poch á poquet hi hem arribat, ja som á puesto.

CINTOY. Veyéu? Aixó indigna la massa de las sanchs! Aixó es una ignominia treure de casa á la viva forsa á un pobre jayo que no pot tenirse dret!

PEBR. Ja veurás, cuydat de tú y no 't fiquis allá hont no 't demanan.

CINTOY. M' hi fico, perque no puch permetre que passin endavant coaccions tan monstruosas é indignas.

PEBR. *(Deixant al vellet prop la porta de la casa de la vila y encarantse ab Cintoy.)* Y si 's tractava d' un vot de 'n Masgarrofa, ¿vols dir qu' ho trobarías tan indigne y monstruós?

CINTOY. Qué vols dir?

PEBR. Que si aquest home anés á votar per en Masgarrofa, haurías fet muts á la gabia.

- CINTOY. Vet' aquí lo que teniu los fanátichs partidaris dels *cáccas*; diheu: No ets dels meus? Donchs ets dels altres.
- PEBR. Tú ets d' aquests.
- CINTOY. Jo soch republicá!
- PEBR. Republicá... de butxaca!
- CINTOY. Te faré menjar aquesta paraula! (*Amenassador.*)
- PEBR. Ab such, ó á lè brasa?
- CINTOY. Ab un cop de puny que t' ensorrará la post del pit!
- TANO. (*Que s' ha aixecat com los demés, interposantse.*) Que us heu de barallar, ara?
- CINTOY. Deixem anar! (*A un que l' aguanta.*)
- PEBR. No!..., Agnanteulo!... Y entretant aviseu á la extremunció, per si 's necessita.
- TANO. Vaja, Pebrots; també tens unas paraulas ben agraviosas.
- PEBR. Las qu' ell se mereix.
- CINTOY. Per més pinxo que sigas d' en Riutrapella, de mí te 'n recordarás.
- PEBR. Com vulguis: tal día farà un any; pero recorda també que 'm dihuen Pebrots, y que, com ells, soch de mal pahir. Y creu, no'm busquis lo cos, perque 'm trobarías l' ánima.
(*Minguet que feya estona escoltava d la porta de la casa de la vila, s' acosta al vell y agafantlo pel bras, l' entra d dintre.*)
- CINTOY. Que 't creus potser que á mí me 'n falta?
- PEBR. No; pero la tens de canti.
- CINTOY. Y tú de...
- PEBR. ¡No te ,n vagis de la muy, perque sino! (*Acos-tantshi amenassador.*)
- TANO. (*Interposantse y plantantli cara.*) Qué farás?
- PEBR. No es ab tú ab quí jo me las hech.
- TANO. Donchs ara te las hi haurás.
- PEBR. Home. Tano; ab tú sempre hem sigut amichs.

- TANO. May! No 'n vu'l d' amiatat ab gossos de catich!
- CINTOY. Deixa 'l estar que no paga 'l tirol!
- PEBR. Que ho dius per mí aixó de gos?
- TANO. Sí! Y afegiré, que 'ts un gos que no sab fer altra cosa que lladrar.
- PEBR. Tano!... Tano!...
- TANO. Y que no hi sents de nas, perque 't prenen la la cassa del costat y no te 'n adonas.
- PEBR. Qué!.. qué!.. *(Se gira quedant sorprés al veure que no hi ha 'l vell)* Ah!... me l'han prés!...
- TANO. Ja, ja, ja!... *(Tots riuen)* Puja á dalt, que trobarás que ja deu haver votat pels altres.
- PEBR. No, no pot ser! Aquest vot m'ha costat dugas arrobas de pá!
- CINTOY. Donchs, ara, dónali beure! Ja, ja!...
- PEBR. ¡Vaig á dalt, y siga qui siga 'l que ma l'ha prés, l'esmicolo, l'esbutiferrol!... ¡Oh rabia!... *(Entra á la casa de la vila, tot tirant malediccions. Los altres quedan rihent.)*

ESCENA VI

Los mateixos, menos PEBROTS

- TANO. Bona entremaliadura li ha jugat el Minget?
- CINTOY. Ja ho veyén de quins indignes procediments se valen los *cálicas* per fer anar la gent á votar! Dugas arrobas de pá ha costat lo vot d' aquest pobre jayo?
- TANO. S'han pagat vots á tots preus.
- Un Aixó no es lluyta electoral.
- CINTOY. No; es un mercat entre negociants de mala fé.

- Y després dirán que la lluyta ha sigut legal!
- TANO. *(Guaytant cap al foro dreta.)* Allí ve el senyor Jaume de Masgarrofa, acompanyat com sempre del seu parell de gossos bull-dochs.
- CINTOY. Anémse'n, que 'm repugna la presència d'un *cáeica*.
- TANO. S' ha parat ab lo vell Ton de la Laya: li deu conquistar lo vot y 'l dels seus tres fills, que encara no han votat.
- CINTOY. No 'l vull veure; aném!
(Se'n van tots pel foro esquerra)

ESCENA VII

MERCÉ, surt del café, y aviat senyor JAUME, TON, FRENÉTICH y RAMPPELL, y luego MINGUET y PEBROTS.

MERCÉ. Se 'n van.. *(Veyentlos desapareixer.)* El pare sospita que 'l Cintoy farà una trastada...: No ho crech, pero si fos, jo seria la primera en despreciarlo.

(Venen senyor Jaume y Ton, seguits de Frenétich y Rampell)

- TON. No senyor; no vull votar per ningú!
- SR. JAU. Pero home; escolteu!
- TON. Hi dit que no al de Riutrapella, y cregui que no s'ha perdut pas per oferiments.
- SR. JAU. Veniu; seyém un rato aquí, y veuréu cóm ens entendrém.
(Surt Minguet esvarat de la casa de la vila.)
- MIN. Ay!... ¡Oncle!... ¡Frenétich!... *(amparantse ab ells.)*
- SR. JAU. Qué es aixó?

FRENÉ. Qué 't passa?
MIN. El Pebrots, que 'm vol pegar, perque l'hi he
prés un vot!

FRENÉ. Pobre d' ell que 't toqui!

RAMP. Ahont es?

*(Frenétich y Rampell se dirigeixen á la
casa de la vila, quant surt Pebrots dis-
parat.)*

PEBR. Ah!... L'esbutiferro!...

FRENÉ. *(Detenintlo.)* ¡Alto aquí!... y quiet!

PEBR. Qué voleu, vosaltres?

FRENÉ. Poca cosa: que pasis de llarch...

RAMP. Y gelent! *(fent la castanyola ab los dits.)*
¡Hala, hala!

FRENÉ. Aixó mateix! Y depresset, que 's tart y es
facil que plogui.

PEBR. *(Al senyor Jaume.)* Vergonya me 'n daría de
portar sempre aquest parell de...

FRENÉ. Psit!... muxoni!

RAMP. Psit!... No xamullis y gela!... ¡Hala, hala!...

SR. JAU. Pebrots; ves á la teva feyna, y deixa que
nosaltres fem la nostra.

FRENÉ. Aixó mateix! Y ab lo Frenétich no hi vulguis
tractes, perque...

PEBR. No cal que butxaqueigis dintra la faixa, que
no m' espantarás!

FRENÉ. Jo?... *(Retira bruscament la mà de la faixa
Pebrots se fa endarrera fican mà al infern
del gech; Mercé fa un xisclet d' espant y
un moviment per ficarse á dintre.)*

SR. JAU. *(Ab un gran crit)* ¡Frenétich!...

FRENÉ. ¡Ja, ja, ja!... No tinga por: si vaig á fer un ci-
garro.

*(Avia tret de la faixa la petaca y fa un
cigarro. Tots riuhén.)*

PEBR. *(Ab despit.)* Ja 'ns veurém en una altra hora!

- FRENÉ   Senyal que no serém segos.
SR. JAU.   Vaja, prou! Rampell, Frenétich; seyeu y be-
              veu, si teniu set.
RAMP.   Jo sí. (Fa mes de mitja hora que no hi ra-
              mullat.)
PEBR.   (*Ab coratje.*) Sabréu qui es el Pebrots! (*Se 'n*
              vá.)
RAMP.   (*A Frenétich.*) Si fá, no fá; un home com nos-
              altres perdonám.
FRERÉ.   Aixó mateix! ¿Aném á mamar? (*fent senyal*
              de beure.)
RAMP.   Aném!... Llensa aquest cigarro! (*fentli caure*
              d' un cop de má.)
FRENÉ.   Qué fas!...
RAMP.   Ja demanarém puros home! Avuy paga 'l tio.

ESCENA VIII

Los mateixos* menos PEBROTS. SR. JAUME y TON s'assentan en una taula, y FRENÉTICH y RAMPPELL en una altra. MINGUET resta dret.

- MERCÉ.   Que volen pendre alguna cosa, senyor Jaume?
SR. JAU.   Sí, filla... pero, tan amable serás en servir-
              nos tú?
MERCÉ.   Ay, ay! per qué nó?
SR. JAU.   Porta cognac y cigarros. Ves aquell parell
              de bonas pessas, qué volen.
FRENÉ.   Nosaltres, canya. Dos cigalonets.
MERCÉ.   Per cada hú?
RAMP.   No!... Ja veurás, porta l'ampolla.
FRENÉ.   Aixó matelx! La mesura ja 'ns la farém.
MERCÉ.   Y aigua?
RAMP.   Ca, ca! L'aigua fa rechs.

FRENÉ. Y cor agre.

MERCÉ. ¡Je, je, je! Pel cor agre y va bé una ensofrada, com á las botas. (*Entra al café.*)

SR. JAU. Donchs, qué ha sigut aixó, Minguet?

MIN. Ca, no rés: que á la porta de casa de la vila hi trobat al cego Rafecas...

TON. Que 'l devía haver *perdut* el Pebrots, oy?

MIN. Y ja ho diu lo ditxo: Sant Bartomeu qui troba es seu.

SR. JAU. Ben fet! Las eleccións son un joch, y qui juga no dorm.

MIN. Y ara qu' hi penso! Lo pobre Rafecas ha quedat sol á dalt.

SR. JAU. Veshi y feslo acompanyar per algú dels nostres. Dónali un parell de pessetas.

MIN. Molt bé diu. (*Entra á la casa de la vila.*)
(*Ve Mercé ab lo serviment.*)

MERCÉ. Si es servit!

SR. JAU. Gracias, Mercé. Ets molt amable.

MERCÉ. Favor que vosté 'm fá. (*Va á l'altra taula.*)
La canya y 'ls puros.

RAMP. Avuy casi no hi fumat gens.

FRENÉ. Embustero!...

RAMP. Total per tretze puros!

MERCÉ. Je, je, je!... Al cap del any un de mort. Necesita rés més señor Jaume?

SR. JAU. Per ara, res més, filla.

MERCÉ. Que aprofiti! (*Se 'n va*)

SR. JAU. Gracias!

ESCENA IX

SR. JAUME, TON, FRENÉTICH y RAMPPELL. Aquests dos fuman y beuen.

SR. JAU. (*Donant un puro á Ton.*) Teniu, fumeu.

- TON. Gracias; no 'n gasto.
- SR. JAU. Donchs, beveu.
- TON. Tampoch ne tasto de potingas de café. No bech altra cosa que ví, ví y ví.
- RAMP. Ha cantat tres vins.
- FRENÉ. Lo tío cantarà las quaranta y partida guanyada.
- SR. JAU. Ja que no voleu beure ni fumá, al menos espero que anireu á votar per mí.
- TON. Je, je, je!... ¡Caramba, caramba de la guerra!.. Que 'n té de lletra menuda, senyor Jaume! Ja veurá, jo...
- SR. JAU. No romansejem tant, y anem al grá.
- TON. Home, sempre m' ha agradat més que la palla.
- SR. JAU. Sé que heu despreciat las ofertas que 'n Riu-trapella vos ha fet á cambi dels quatre vots de casa vostra.
- TON. Sí, senyor; y més li diré: ha vingut lo recaudador de contribucions, y 'm donava 'ls recibos del trimestre de territorial, consúms y municipal si votava pel contrari de vosté, y després m' ha dit que si no 'l votava, m' apujaría lo que pago per consúms.
- SR. JAU. Que jo us faré rebaixar si voteu per mí.
- TON. Y... rés més?
- SR. JAU. Ah!... Ja çomprenh! No heu acceptat las ofertas de 'n Riutrapella porque s' ha quedat curt, ¿veritat?
- TON. ¡Caramba, caramba de la guerra, senyor Jaume! aixó...
- SR. JAU. *Nada, nada, claritul* ¿Quan voleu pels quatre voste?
- FRENÉ. Aixó es un arrastro d' as.
- RAMP. Y li pendrá 'l tres.
- TON. No vull que 'm guanyi á franquesa. Fá quinze días se 'm va morir lo burro y 'm fan falta

un parellot de doblas de quatre per comprar-ne un altre.

SR. JAU. Dugas unhas per quatre vots!... me sembla que son una mica carets.

TON. Segons com s' ho mira.

SR. JAU. Mireho pel cantó que volgueu y sempre trobaréu que resulta á vuyt duros per vot.

TON. Justos y cabals! Pero com á vosté no l' hi vé d' aquí, y en cambi, d' aquí li pot venir, dels quatre vots, que guanyi ó perdi la elecció, perque de ser donats á vosté ó al seu contrari, ne son vuyt de diferencia.

SR. JAU. Quin advocat de peu de marge que n'hi ha de vos! ¿y qué sabeu, si'l guanyar ó pérdrer pot dependir d'aquets quatre vots?

TON. Prou qu'ho sé; y també ho sab vosté millor que jo.

SR. JAU. Lo que jo sé es que porto una bona majoría.

TON. Ah!... Sent aixís, no hi dit rés; deixemho corre: (*aixecantse*) potser á en Riutrapella li convindrà la truca que volía fer ab vosté.

FRENÉ. Un negoci de gitano.

RAMP. *Genta cuan genta.*

SR. JAU. Seyeu, home! Aixó no quita que us puguéu entendre ab mí.

TON. Es que la elecció va als acabarís, y després...

SR. JAU. Seyeu!... (*fentlo seure*) y escolteu.

ESCENA X

Los mateixos, y MINGUET junt ab lo cego y un home que l'acompanya

MIN. (*Al home*) Acompanyal á casa séva y després torna. (*L'home y'l cego se'n van*)

Oncle! escolti un moment.

- SR. JAU. (*A Ton, aixecantse*) Permeteume un moment. ¿Qué hi ha, Minguet?
- MIN. Lo Roure m'ha donat aquest paper per vosté.
(*Li dona*)
- SR. JAU. (*Llegint*)
“Senyor Jaume: Convé que apreti. Segons lo recompte que vaig fent dels vots, en Riu-trapella ne porta tres ó quatre de majoría.”
Minguet!... depressa; busca al Pintoy, y dígal-li que vagi á casa tot seguit.
- MIN. Ja li he dit que l'havía de veure.
- SR. JAU. Donchs ves átrobarlo. De passada digas al adroguer de la plassa que si no vota ja pot buscarse [casa, perque demá li entaulo 'l deshauçi; y repassa la llista dels rabassayres y als que encara no han votat y no vulgan ferho, els hi dius que 's donguin per despedits de la rabassa morta. Depressa!
- MIN. Vaig corrents!
- SR. JAU. Ah!.. Los vots paguéulos á duro, y á més si convé.
- MIN. (*Apart, tot marxant*) ¡Alsa noy!... quin pico que 'm faré per mil...
- TON. (*Malas novas sembla que li ha dut*).

ESCENA XI

Los mateixos menos MINGUET

- SR. JAU. (*Hi tinch l' honra compromesa, y costi 'l que costi haig de guanyar.*)
(*A Ton, cambiant de tó:*)
Donchs, sí, Ton; vos torno á dir que la elecció la tinch assegurada; pero com desitjo obteni una bona majoría, vos compraré 'l burro.

TON. No, no cal que 's molesti: vosté 'm dona 'l pico convingut, y 'l burro ja me 'l compraré jo.

RAMP. Que 's dur de pelá!

SR. JAU. Molt desconfiat sou, á fé!

TON. Caramba, caramba de la guerra, Sr. Jaumet; en aquesta classe de tractes, m' agrada fer toquém y toquém!

SR. JAU. Lo cas es que no porto á sobre la cantitat convinguda; hauría d' arribarme á casa..

TON. Aixó ray, no es pas tan lluny.

SR. JAU. Y que m' assegura que mentres hi soch, no us arreglareu ab lo meu contrari?

TON. Jo li asseguro; que no té confiansa ab mí?

SR. JAU. La mateixa que vos ab mí.

TON. Ja farém una cosa: los tres xicots son á casa que treballatejan al hort esperantme á mí; jo m' hi ficaré també; vosté tancarà la porta y pendrà la clau, y quan vulgui, vé, obra y vosté mateix ens acompanya á votar.

SR. JAU. (Ah!... ja 't tinch!) Molt ben pensat! ¿Quan volgeu?

TON. Com mes aviat, millor... tot seguit!

SR. JAU. Ja estém anant!

(*Se dirigeixen cap á la casa*)

TON. (Ja ho deya que á última hora 'ls hi faría ser).

RAMP. Que te 'n sembla d' aixó, Frenétich?

FRENÉ. Que 'l Ton de la Laya se quedarà sense burro.

TON. Aquí darrera la porta ya la clau. Tínguila. (*La treu y li dona, ficantse á dintre*). Ja pot tancar.

SR. JAU. Es lo que vaig á fer. (*Tanca*). ¡Ah, vell avaro; en lo pecat portarás la penitencia!

FRENÉ. Ja 'l teniu engabiat!

ESCENA XII

SR. JAUME, FRENÉTICH y RAMPÉLL

- SR. JAU. Frenètich?
- FRENÉ. Que mana, senyor? (*Aixecantse, com també Rampell*).
- SR. JAU. Aquí tens la clau de cal Ton, y no vens á obrirlo fins després del escrutini.
- FRERÉ. Molt bé diu. (*Se fica la clau á la faixa*). Y si li convé, no l' obro fins mitja hora després de l' Judici final.
- SR. JAU. Ab tal hagin tocat las quatre, es lo suficient. Y ara, escolteu: vostres camaradas de taverna han votat?
- FRENÉ. N' hi ha que sí, y n' hi ha que no.
- RAMP. Lo Titot no ha volgut anarhi.
- SR. JAU. No? Donchs, recórdali que 'l mes entrant té 'l judici d' aquell robo de gallinas.
- RAMP. Li diré que se 'n farà deu pedras.
- FRENÉ. Aixó mateix! ó votá ó á la cangrí; que trihi.
- SR. JAU. Y 'ls banquers del joch de cal Matarrals?
- FRENÉ. Ronsejavan; pero al últim hi han anat.
- SR. JAU. No haurán pas votat pel Riutrapella?
- RAMP. Bé prou qu' ho sabré.
- FRENÉ. Els hi han donat candidaturas senyaladas.
- RAMP. Y si no surten...
- SR. JAU. Cada nit anireu mourelshi escándol al joch.
- FRENÉ. Mana res més?
- SR. JAU. Aneu á seguir tavernas, y á l' hora del escrutini, aquí, per lo que convinga.
- FRENÉ. Y si no guanya, aquell trasto de vidre que sembla un sepulcre...

- RAMP. Volará pel balcó.
FRENÉ. Aixó mateix!
SR. JAU. Veurém!... Aneu!...
FRENÉ. Tiba, Rampell! A seguir *moliments*.
RAMP. Y en tots hem de mamar.
FRENÉ. Vaya! S' ha de protegir á la *vitracultura*.
(*Se 'n van*)

ESCENA XIII

SR. JAUME y aviat ROCH.

- SR. JAU. Aquets sé que son agraphits y fidels com dos gossos. S'en recordan que si no hagués sigut per la méva influencia probablement se pudri-
rian en algún cul de presidi.

(*tot fent mutis*)

Hi sigut sempre tan servicial!...

- ROCH. (*Surt del café*)
¿Com vá aixó, senyor Jaume?

- SR. JAU. (*parantse y baixant*)
¡Hola, republicá!

ROCH. Federal!

SR. JAU. Y dels puritanos.

ROCH. Dels conseqüents.

SR. JAU. Conseqüent!... Je, je, je!..... Sabéu com ne diuhen d' un home conseqüent? Un pobre home.

ROCH. Bueno, donchs; seguiré essent..... un pobre home.

SR. JAU. Lo que equival á dir que sempre seréu un home pobre.

ROCH. Ab honradesa sobrera pera donarne á més de quatrè que'ls hi sobran las riquesas.

SR. JAU. ¡Música celestial! Procuréu tenir d' aquestos, (*vol dir diners*) y tot lo demás son trons.

ROCH. Apreciacions de cada qual. Jo també n'hi tinguts...

SR. JAU. Ycorrent darrera de la Llibertat y de la república, dugas xicotas que 'ns pintan molt guapas... en los cromos, heu vingut á menos.

ROCH. Y no me'n empenedeixo d' haver fet tal sacrifici en pró dels meus ideals.

SR. JAU. Romanticisme pur! En política, Roch, s'ha de ser positivista, y s'ha de saber nadar y guardar la roba. (*Ab tó confidencial y posantli la mà á la espatlla*) Si m' haguesiu cregut á mí, la mateixa política vos hauría reposat dels quebrantos que us ha ocasionat, y avuy seríau home de pró, y us hauría fet...

ROCH. Cafetero de la Real Casa, pot ser?

SR. JAU, Alcalde! y sent alcalde...

ROCH. (*Ab dignitat*)

M' haría pogut cubrir de ronyons, no vol dir aixó? (*petita pausa durant la qual se'l mira ficsament*) ¡Ja, ja, ja!... Val més que m'ho prenga á broma.

SR. JAU. Y entre tant continuaréu anant á peu.

ROCH. Ja m'agrada fer exercici.

SR. JAU. Mireu Roch: Lo mon s'ha de péndre tal com és; y ja estiga constituit en monarquías democráticas ó absolutas, ó bé ab repúblicas unitarias ó federals, será será sempre, no més que de tres amos.

ROCH. ¿De tres?

SR. JAU. De tres! Dels richs, dels sabis y dels espavilats. Dels richs, porque anirán á cavall dels pobres; dels sabis, porque acavall dels burros,

y dels espavilats, perque pujarán á cavall dels tontos.

ROCH. Me sembla que se'n deixa un.

SR. JAU. ¿Un?

ROCH Un ó uns! Dels pocavergonyas!

(senyalantlo ab lo dit)

SR. JAU. Eh?... *(sorrés, mirantlo ficsament)*

ROCH. Ja, ja, ja!... A que vá que s' ha cregut qu'era una alusió per vosté?... ¡Ja, ja, ja!... No, home, mo! Vosté es dels espavilats... ¡Voy!...
(com si de dintre del café l'haguessin cridat)

Vaja, senyor Jaume; allá dintre 'm cridan; alantel... Celebraré que 'l triumfo coroni 'ls séus esforços!... Ja, ja, ja!...

(se fica al café tot rient y mirantse al senyor Jaumè que no s'ha refet de la sorpresa)

ESCENA XIV

SR. JAUME, aviat MINGUET acompanyat de dos homes
y luego FRENÉTICH

SR. JAU. Me sembla que m' ha dit pocavergonya!... Bah!... Jo estaria ben posat que fes cas de *di-mes y directes*. Uns diuen que tinch molta barra, y altres, poca vergonya... Pero, seyyor, á mí'm fan riurer! Que 's creuen qu'un... cacique, com diuen que soch, ha d' esser un ángel de candor, pera que tothom l'enganyí? No, senyor!... tot lo contrari! Estariam frescos: la política ja se sab que no té entranyas!... Bah, bah, bah!... aném á véurer com marxa la elecció...

(se dirigeix á Casa de la Vila quan apareix pe'l foro Minguet en companyia de dos homes)

Hola!... Que anéu á votar?

MIN. Bastant m'ha costat de convence'ls.

SR. JAU. Si que hauria estat bonich, que després d' haverse deizats á tú, *(d un dels dos)* cent duros ab una simple hipoteca de quatre jornals de vinya, t' haguessis negat á ferme aquet petit favor. Vaja, anéu: ja tenen las candidaturas?

MIN. Si senyor.

SR. JAU. Acompanya'ls á votar.

(Minguet y' ls dos homes entran á Casa de la Vila)

Arri, poch ó molt! Si jo pogués menejá'l tupí, no caldría fer tanta música; ara...

FRENÉ. *(pel foro)*

Senyor Jaume!...

SR. JAU. Qué hi há de nou?

FRENÉ. Que á cal Riutrapella enfarinan els vots com si fóssin arengadas per fregir.

SR. JAU. Qué vols dir?... No comprench...

FRENÉ. Hi han descarregat una una carretada de sacas de farina, y donan mitja saca per cada vot.

SR. JAU. Aixó fán?.. Puja á la Casa de la Vila y digas al Minguet que baixi tot seguit.

FRENÉ. Vaig!... *(hi entra)*

SR. JAU. Hem d'estrenyer tots los cargols. Si aquets ximpls de republicans no haguessin acordat lo retrahiment, algúns, fent véurer que votavan al Pau, haurían votat al Pere. *(signantse ell)*

Si 'l Cintoy se prestés... Si, que s'hi prestará!
Es massa gran l'odi que té al Riutrapella, y á
mí 'm deu molts favors.

(Surten de Casa de la Vila Mingnet, Frenétich y 'ls dos homes; aquets se 'n ván)

MIN. Me demanava, oncle?

SR. JAU. Sí, esperat. Frenétich?

FRERÉ. Que mana, senyor?

SR. JAU. Un quart avans del escrutini, vina á casa, que
pot ser convinga obrir al Ton de la Laya.

FRENÉ. Molt bé diu.

SR. JAU. Ara, á seguir tabernas, per si queda algún
ressagué. Té, per si's necessita.

(Li dona diners)

FRENÉ. *(Apart, tot marxant)*

Ab unas quantas eleccions com aquestas, ja'm
podría retirar del negoci.

SR. JAU. Has vist al Cintoy?

MIN. No li pogut trovar en lloch!

SR. JAU. Dimontri!... Aixó sí que 'm contraría!... falta
mitja hora per l'escrutini. Ja veurás...

(Se'n vá á seure á una de las taulas del café)

Paper?...*(butxaqueixanse)* Ah!... una candida-
tura servirá pel cas.

*(Treu uu llápis y 's posa á escriurer á la
candidatura)*

MIN. (Lo veig molt agitat y nerviós, ¿li anirá 'l ca-
rro pel pedregal?)

SR. JAU. *(Plegant la candidatura y aixecantse)*

Procura véure'l y dónali aquet paper.

MIN. No li tinch de dir rés?

SR. JAU. No, Vaig á casa y no'm mouré fins á l'hora
del escrutini. Per tot lo que convinga, á casa.

- PEBR. Paraulas y promesas de gitano, son aygua en un garbell.
- XIM. Ay, no, no; creu! Lo senyor Jaumet m' ha fet molts favorets, fill!
- PEBR. Favors á tú?
- XIM. Sí, sí; creu! T' ho juro... per la salut d' un matxet cego que tínch! que si no fos cego...
- PEBR. Pot ser hi veuría, vritat?
- XIM. Valdría las sévas dèu variás com cap diner; la vrí!
- PEBR. Vés á votar... y aquí tens tres pessetas.
- XIM. ¡Ay, no!... No'm tentis!... fora tentaciõs!...
- PEBR. Vaja, romancero, pren!
- XIM. No, Pebrots!... Ay!... si li dech tats favorets al senyor Jaume, fill!... Ara mateix, per anar á fira á Verdú, va deixarme...
- PEBR. Diners, pot ser?
- XIM. Res de parnél... Un cavallet asmat qu' ell tenía, que 'm vingué d' alló més bé per ferhi un paretlet de currioletas.
- PEBR. Aquí tens un duro y á votar.
(*Allargantli un duro y una candidatura*)
- XIM. No goso á pendre'l, per que, ¡ay, pobret de mí!... me sembla que al agafarlo me cremaría els dits.
- PEBR. Ja, ja, ja!... Aixó ray!... Embolicaabl la candidatura; no hi há cuydado de que puguis cremarte.
(*li a larga embolicat*)
- XIM. ¡Ay, Pebrots, Banyeta tentador!...
(*allargaut la mà y enretirantla*)
No sé si'l prengui!...
- PEBR. ¡Prenlo d'una vegada!... No tingas por, que no mossega!

- XIM. ¡Ay, que vaig á fer una mala acció, Pebrotets!..
(*Ab molt cuydado pren lo duro. Pebrots riu*)
¡Ay... ay!... Lo prenc, per la gran lley que't
porto!
- PEBR. Ja, ja, ja!...
- MIN. (L'ha prés, pero no votará!)

ESCENA XVI

Los mateixos y PEPONA que vé depressa

- PEP. Que encara s'hi es á temps á las votaci6ns?
- PEBR. Sí, Per qué?
- PEP. Ay, gracias á Déu! me pensava que ja havia
passat l' hora.
- (*Minguet crida al Xim per senyas,
aquest s'hi acosta y desapareixen tots
dos dintre de la Casa de la Vila*)
- PEBR. Que no ha votat encara 'l vostre home?
- PEP. No ha pogut venir, y per aixó y vaig jo
per ell.
- PEBR. Pero, si aixó no pot ser! Ha de venir ell ma-
teix, dona!
- PEP. Y tant se se val!... Ja ho saben que soch la sé-
va dona! Hi vaig...
- (*se dirigeix decidida á la Casa de la Vila*)
- PEBR. Pero, escolteu!...
- (*Detenintla y adonantse de que no hi há
l' Xim*)
- Eh?... ahont ha anat el Xim?
- PEP. Lo gitano? S'ha ficat á la Casa de la Vila.
- PEBR. ¿Voleu dir?... Si m'ha ensarronat, se recorda-
rá de mí!

- PEP. Bueno, bueno! no m'entretengas més, que...
PEBR. Ahont aneu!...
(*detenintlo*)
Ahont és, lo vostre home?
- PEP. Es á ensulfatar la vinva.
PEBR. Qui 'l fá anar al defora en un día de festa!
PEP. Oh, fill! los pobres ho tením d' aprofitar tot.
PEBR. Y que 's gayre lluny?
PEP. A las Pedreras; cosa d'un quart.
PEBR. Si aneu depressa á buscarlo, encara hi será á temps.
PEP. Es dir que no puc votar, jo per ell?
PEBR. No, dona!
PEP. Y no 'm donarán la mitja saca de farina?
PEBR. Si no vé ell mateix, no. Ja 'l podeu anar á buscá corrents!
- PEP. Ay, pobre de mí!... Hi corro!... perque sino perdria mitja saca de farina!... ¡Mitja saca!...
(*fuig corrents*)
- PEBR. Ja, ja, ja!... Ves aquesta bona dona, empenyada en volguer votar ella pel séu home!... Aném á veure si 'l Xim ñe l' ha fregida...
(*Va per entrar á la Casa de la Vila quan surt d'ella Xim*)
- XIM. Ja está, Pebrots: ¡Ay, que sempre me 'n recordaré de la picardia que hi fet al senyor Jaume!
- PEBR. Vols dir Xim, que la picardia no me l'has feta á mí?
- XIM. Ay, no!... No, no fillet, no!... la vrf!...
- PEBR. Es que si me l' has feta!...
- XIM. Calla, calla!... No diguis rés!... No diguis rés!..
- PEBR. T'endinyaré un marén!...
- XIM. La vrf!... la vrf, Pebrotets!... la vrf!... paraula!... parauleta!...

- PEBR. Bueno, buenol .. Prou paraulas y parauletas, que altra feyna tinch qu'escoltarte.
(*Tot marxant cap al foro*)
Ja sabré jol!...
- XIM. (*seguintlo*)
Ay, fill!... Ja pots preguntar á qui vulgas que... que tindrias un cigarret?
- PEBR. ¡Vésten al diable!...
(*desapareix*)
- XIM. ¡Ay, per la sanch de tos mulés!... ¡Rosegat te puguis véure de víu en víu pels escarbats, y mal carrich carrach te fássin las canyellas de las camas després de véuret penjat d'una figura borda!

ESCENA X

XIM y MINGUET y aviat CINTOY.

- MIN. (*Treu lo cap á la porta*)
¿Que ja es fora 'l Pebrots?
- XIM. Si; y aixís no pári de caminar fins que las frontissas de las genolleras se li omplin d' esparberanchs y li tingan de donar foch per tréurelshi de sobre!
- MIN. ¿Que te'n ha fet alguna?
- XIM. M'ha negat un cigarret de paper!
- MIN. Aquí tens un puro.
(*li dona*)
- XIM. Ay, Minguet!... Per la salut de la téva mareta difunta!...
- MIN. Ara vésten, que tinch d'enrahonar á solas ab una persona que vé cap aquí.
(*mirant cap al foro*)

XIM. Vaig á fumarlo, recreyantm'hi tot prenent
café.

¡Cigarrito de mi arma!

¡ay, ay, ay!...

(*Entra al café, cantant y contemplant el puro*)

MIN. Gràcias á Deu que veig al Cintoy!

CINTOY. Está molt tranquil aixó.

MIN. Ja casi ha votat tothom. L' oncle Jaume m'
ha donat aquest paper per tú.

(*Li dona. Cintoy lo llegeix á part.*)

CINTOY. «Amich Cintoy: Tinch l' elecció comprome-
sa; convindria que alguns dels teus amichs
volessin. Ja sabs la forma en que han de
ferho. En Roura, lo president de la mesa,
ja está avisat. Jaume.» (*Guardant lo paper.*)
Vésten; no convé que 'ns vegin junts.

MIN. Li diré que...

CINTOY. Vés, home, vés!...

MIN. *Currienta!*... Ja estich anant! (*Mutis pel fóro*)

ESCENA XVIII

'CINTOY y MERCÉ

CINTOY. Sí, ho faré! May siga sino per rebentar al
pillo d' en Riutrapella!... (*a Mercé, que surt
del café*) Hola, prenda!.. Ara ha surtit el sol!

MERCÉ. Veyas!... Devías estarte á las foscas.

CINTOY. Ja ho sabs que per mí es estarhi quan dei-
xo de veure á la Merceneta.

MERCÉ. Ja 'm provehiría d' un fanal.

CINTOY. Molt burleta estás avuy.

MERCÉ. Burleta!... (*Contristada.*) Y qué estás fent tú,
sino burlarte de mí?

CINTOY. Jo, Mercé?

MERCÉ. Si, tú; que fa uns quants anys que 'm por-
tas entabanada ab la teva melosa parlaría,

- y 'm vaig convencent de que 'l teu amor envers á mí, no es amor; es una vanitat.
- CINTOY. Vanitat?...
- MERCÉ. Si, la vanitat de poguer dir als companys: Aquesta dona que tots vosaltres tan miméu y festejéu, y que per tots te un somris y una parauleta afalagadora, m' estima á mí solament, es meva!
- CINTOY. No, Mercé; ha sigut sempre amor lo que tú m' has inspirat.
- MERCÉ. Passatemps!... res més que passatemps! Lo nostre nuviatge vé essent tan llarch com las obras de la Seu.
- CINTOY. Ja sabs que no ha sigut culpa meva, Mercé, si tú no ets ja esposa meva. La mare...
- MERCÉ. Escusas de mal pagador!... Sempre 'n te la culpa la teva pobre mare!...
- CINTOY. No, prenda; jo 't juro...
- MERCÉ. No juris!... Has jurat tantas vegadas y m' has enganyat altrás tantas, que...
- CINTOY. Pero sempre t' hi sigut fidel. ¿No 't diuhen res cinch anys de constant amor, sense que 'n tot aquest temps ni un sol dia hagi deixat de dirte: Merceneta; amor meu: t'estimo cada día més, sempre més...
- MERCÉ. Calla, calla, no continúhis!.. Apartat!... Ab aquestas paraulas melmeladas, que no sé si son fingidas ó verdaderas, m' eslás envenenant lo cor.
- CINTOY. Me surten del fons de l' ànima, Mercé!
- MERCÉ. Sino sé si 't cregui!... M' has enganyat tantas vegadas!...
- CINTOY. T' ho dich en veritat: dintre uns quants mesos, serás m' esposa.
- MERCÉ. Puch creure 'l?
- CINTOY. Sí, sí; amor meu! Merceneta de ma vida!
- MERCÉ. Veus?... Ja 'm tens desarmada! (*Ab coratje.*)
Hasta 'm tiuch malicia á mí mateixa!
(*Se senten fortas riallas y gatzara.*)

CINTOY. Calla; vé gent!...

MERCÉ. Vaig á dintre... Cap al tart, vina.

CINTOY. Despres del escrutini, estaré per tú.

MERCÉ. Adeu! (*Entra al café.*)

ESCENA XIX

CINTOY, TANO y RAMPPELL, aviat XIM y després TON á la finestra. Rampell, mitj borratxo, acompanya á un que també ho està; y Tano y uns quants més los segueixen rihent y burlantse 'n.

RAMP. Ahont vas!... (*Estirant pel bras al seu company, que pren la direcció del café.*)

TANO. Ooh!... allá!... oixque!...

RAMP. No 'n som d'aquesta parróquia, home!... Hem d'anar á missa en aquesta altra! (*Senyalant la Casa de la Vila.*)

TANO. Ja, ja, ja!... Que 't sembla aixó, Cintoy?

CINTOY. Es un espectacle botxornós.

XIM. (*Que ha surtit deí café.*) ¡Ay, Rampell!... per la sanch de tos mulés, que vas piló, fill!

RAMP. No, que vaig á votar!... Es á dir, tampoch; aquest hi vá... aquest!...

TANO. Mix!... mix!... (*Com si cridés un gat.*)

RAMP. Te tracta de gat! Mira que 't penja la cúa!... (*per la faixa que li penja.*)

TANO. Ten compte a trepitjarli!

XIM. Marramaul!...

RAMP. Vaja, camina!... ¡A dentro!... (*Lo fica á la Casa de la Vila ab una empenta.*) Ja, ja, ja!... Ara, jo!

TANO. Veyám si prens bé l'embocadura.

(*Rampell, després d'amidar ab la vista la amplada de la portalada, hi entra fent tercerillas. Tots qnedan rient.*)

CINTOY. Veus' aquí un vot que haurá costat uns quants gots de ví.

- TANO. Haurá sigut dels més barato.
TON. (*Desde la finestra*) Eh!... Tano!... Cintoy!...
CINTOY. Qui crida?... Qué hi há de nou, Ton?
TON. No hi hauria pas lo senyor Jaume, pér aquí?
TANO. No. Que no heu votat encara?
TON. Per aixó l' espero, y estranyo que...
XIM. Ton; vos guardo una somereta que ni feta espresa vos aniria millor! La vrí!
TON. No estich per someras ara.
XIM. Un burrét?... Ne tinch un parell de lo millor que corra.
TON. Donchs, guardals!
XIM. No 'm convé pas; van massa caras las garrofas.
TANO. Vols dir que no 'ls fermas á la menjadora ab la quá?
XIM. A casa tots los animalons menjan grá fort.
CINTOY. Grava de la riera?
XIM. Je, je, je!... Qu' estás de broma, Cintoy!
TON. Bueno, donchs; me fareu lo favor...
XIM. De portar un dels burrets?
TON. ¡Vésten á la porra tú y 'ls burros!
CINTOY. Aquí vé 'l Rampell que us podrá dir... (*Al véurel que torna.*)
RAMP. ¡Mala negada fassi ell y las camas que l' aguantan!
TANO. Ahont has deixat lo Pepu?
RAMP. Han trobat que ja havia votat!
TANO. Ja, ja, ja!... Donchs, te l' enganada.
RAMP. Y com va borratxo com una sopa, s' ha assegut en un banch y ha quedat adormit com un soch.
CINTOY. Ves, que 'l Ton de la Laya no sé qué vol del senyor Jaume.
RAMP. Hola, Layo!... Ja, ja, ja!... Miréulo, lo tenim engabiat!...
CINTOY. Qué dius?...
TON. Vols callar, borratxo perdut!
RAMP. Se ha venut los quatre vots y espera'l preu,

- XIM. dugas unhas per comprá un burro!.. Ja, ja!
TON. Un burro? Jo n tinch dos com dos cavallets!
TON. Embusterol!... No 'l creguéu; está borratxo!
RAMP. Y ara espera que 'l vingan a obrir! Ja, ja!...
TON. A la reira!... ¡Borratxo!.., ¡Granuja!... (*Tanca la finestra ab una rebelada. Tots riuen.*)
RAMP. Ton!... (*cribant tot fent mutis.*) que voleu que us porti 'l burro?... Ja, ja, ja!...
XIM. (*Correntli al darrera.*) Pensa ab mí, Rampell, que jo 'n tinch dos!...

ESCENA XX

CINTOY, TANO y 'ls seus companys. Comensa á passar gent que va á la Casa de la Vila.

TANO. Mira 'l Ton de la Laya, dugas unhas pels quatre vots de casa seva.

CINTOY. Que sino se las pinta... ja que 'm sembla que 'l tindrán tancat fins després del escrutini.

TANO. Li estaré ben rebé. Y nosaltres, qu' hi anirém á volar?

CINTOY. Per algú dels *cálicas*? may! Si per cas en blanch; per fer ús del dret de sufragi.

TOTS. Sí, sí; anemhi!

TANO. Que portas paper?

CINTOY. Me sembla que sí. (*Butxaquejant. Treu unhas quantas candidaturas*) Calla, aquí tinch candidaturas del Sr. Jaume; borrarém lo nom.

TANO. Ben pensat! Aixís se veurá més lo despreci. Ja tens ploma?

(*Cintoy seu á una taula. y tots l' enrotllan drets, y ab un llapis va passant ratlla al nom de las candidaturas, que va donant.*)

CINTOY. No cal, ab lo llapis... Aixís, ja n' ha una; té

TANO. Vinga, per mí.

CINTOY. Una altra... Tà tú... y tú... tè... Ja 'n teniu tots?

TANO. Sí, aném. Com rumiarán per saber á qui votém.

CINTOY. Al fer l' escrutini ho trobarán.

(Entran á la Casa de la Vila.)

ESCENA XXI

PEBROTS. ab dos ó tres més, pel foro, y despres MERCÉ y ROCH surten del café.

PEBR. Vaya si guanyarém; pero será de pochihs vots.

UN. Y si fan tupinada? Tenen majoría á la mesa.

PEBR. S' armaría la de Sant Quintin! Y per més. que 'l Masgarrofa hagi reclutat tota la granujada del poble, pot ser algú d' ells saltará pel balcó.

ALTRE. O algú de nosaltres.

PEBR. S' ho farém! Aném á pendre puesto.

(Entran á la Casa de la vila.)

MERCE. Aviat deurán comensar l' escrutini.

ROCH. Si, están per tocar las quatre.

MERCE. Veu, pare, com lo que temia del Cintoy no s' ha realisat.

ROCH. Millor. La veritat; fa algún temps que venia desconfiant. Y á propòsit: cóm esteu tú y ell?

MERCE. Avuy m' ha tornat á fer promesa...

ROCH. Fins avuy no m' hi volgut ficar en lo vostre festeig, perque hi tingut ab tú tota la confiança; pero ja hi acabat la paciència; menos promesas y més fets. ¡Qué tanta caramada! Avuy mateix li parlaré.

MERCE. Sí, sí; parli l'hi

ROCH. Y ó bé 'm dona un plasso curt y ras, ó jo li donó las dimissorias. No estich ja per més allargos. Nada, nada; avuy mateix quedaré resolt.

ESCENA XXII

Los mateixos, y SR. JAUME, MINGUET, FRÉNÉTICH y
RAMPELL.

FRENÉ. Donchs, que no s' ha d' obrir al Layo?

SR. JAU. Encara no. (*Ap. à Minguet.*) Puja à la Casa de la Vila y enterat de si 'l Cintoy ha votat.

MIN. Vaig. (*Hi entra.*)

SR. JAU. Hola, Roch! Encara hi sou á temps si voleu votar.

ROCH. No li vindrá del meu vot.

SR. JAU. Quí sab! Y si fos aixís, hi aniriau?

ROCH. Tampoch!

SR. JAU. Lo que 's á franquesa ningú us guanya.

ROCH. Lo que tinch aquí, (*al cor.*) ho tich aquí. (*à la boca.*)

SR. JAU. Es una qualitat que no la te tothom.

ROCH. No pot ser pas tothom igual. Veu, á vosté n' hi aprecio una de qualitat que no la te pas el seu contrincant. Ell diu: arrepleguémse y aneuhi. Avuy mateix no se 'l ha vist en furat ni finestra; en cambi vosté diu: s' ha d' anar allá? anemhi, y va al devant.

SR. JAU. Donchs hi há qui diu que aixó... es barra!

ROCH. Se 'n necessita una mica per confessarho.

SR. JAU. També tinch la meva de sinceritat, de vegadas. (*A Minguet, que surt de la Casa de la vila.*) Com està aixó?

MIN. Bé... (*Ha votat junt ab cinch ó sis més.*)

SR. JAU. (*M' ho pensava; lo triumfo es meu!*) Anem á presenciar l' escrutini. Vaja, Roch; Adeu!

ROCH. Celebraré que surti vencedor.

SR. JAU. Je, je, jef... Gracias... (*Ap. à Frenétich.*)
Després del escrutini, obrirás al Layo.
(*Entren à la Casa de la vila.*)

ESCENA XXIII

MERCÉ, ROCH y aviat TON á la finestra. Passa gent que vá á la Casa de la Vila.

- MERCE. Sembla que vá molt satisfet.
ROCH. Sí; pero que no canti victoria, que de vegades hi ha sorpresas.
MERCE. Vol dir que no guanyará?
ROCH. No m' hi jugaria pas un céntim.
TON. Roch!... No hauriau pas vist al Sr. Jaume?
ROCH. Ara acaba d' entrar á la Casa de la Vila.
MERCE. Ay, ay!... que teniu la porta tancada, Ton?
TON. Sí... no... es dir, jo...
ROCH. Ja, ja, ja!... Ja ho comprench; vos heu tancat per fugir de compromisos, veritat?
TON. Sí, sí... aixó es... pero jo desitjaria que...
(*Tocan las quatre.*)
ROCH. Sentiu?... las quatre. Ja podeu surtir que no us amohinarán més.
TON. (*Ab desespero, cridant.*) No, no!... Que s' esperin, que vull votar en contra d' ell!...
ROCH. Heu fet tart si voleu votar.
TON. Sí, sí, que vull votar; contra 'l murri del Sr. Jaume que m' ha tancat y ell te la clau.
ROCH. Lo Sr. Jaume?... ja, ja!... Ja ho comprench.
MERCE. L' han tancat perque no pogués votar!... Pobre Ton!...
TON. Vull surtir!... (*Cridant cap dintre la casa.*) Pau, Quico, Jan!... Veniu y tiréu la porta á terra!... Vull votar!... (*Desapareix. Mercé y Roch quedan rihent*)
MERCE. Pobre Ton, quin desespero. Vaja, no digui; que també es una cosa ben mal feta.
ROCH. En materia d' eleccions, totas las picardias, enganys y murriadas, son cosas lícitas y légalis pels cacichs.

ESCENA XXIV

Los mateixos y PEPONA, que vé depressa, atravessant la escena, en direcció á la Casa de la Vila, y després MINGUET.

MERCÉ. Ahont aneu, Pepona, tan determinada?

ROCH. Que aneu á votar?

PEPONA. Vinch reventada!... Vaig á dir que s'esperin una mica, que 'l meu home vé de la vinya per votar.

ROCH. Ja, ja, ja!... Donchs, heu fet tart.

PEPONA. Qué diheu?

MERCÉ. Que ja s'ha acabat la votació.

PEPONA. ¡Ay, pobre de mí!... No 'n caldría d'altra!

ROCH. Heu dormit una mica massa.

PEPONA. ¡Quína mala sort!... Y no 'm donarán la mitja saca de farina!... ¡Esperéuse!... ¡Esperéuse una mica, que vé 'l meu home!..

(Entra á la Casa de la Vila, d'ahont ne surten rumors y crits.)

ROCH. Ja, ja, ja!... Passan unas cosas que 'n veritat fan riure y haurían de fer plorar.

MERCÉ. Pobra dona, quin disgust!

ROCH. Eh?... Qué son aquests crits?

MERCÉ. Ja hi deu haver rahons.

ROCH. Vaig á veure...

MERCÉ. No, pare; per Deu, no hi vagi!

(Surt Minguet, espantat. Los crits continúan.)

ROCH. Qué passa, Minguet?

MIN. No més sé que l'oncle ha guanyat; pero 'm sembla qu'hi haurá rahons!

ROCH. Y tú fuges de las garrotadas.

MIN. No, no es que tinga por, pero...

ROCH. Pero iuges. Fas bé, noy, tú farás anys.

MERCÉ. Pero, qué hi há?

MIN. Los republicans, que no sé qué 's tenen ab el Cintoy.

- ROCH. Los republicans?..
MERCÉ. El Cintoy?..
MIN. Uns quants han votat y ara diuhen qu' han sigut enganyats.
ROCH. Ah!... lo que 'm temia!
MERCÉ. ¡Deu meu!... ¡Deu meu!... *(Se deixa caure en una cadira plorant. Roch l' aconsola.)*

ESCENA XXV

Los mateixos, y TON á la finestra, y aviat PEPONA, TANO y gent que surt de la Casa de la Vila.

- TON. Tú, Minguet del diastre!... Digas al tunante de ton oncle que 'm vinga á obrir!
MIN. No 'm digueu res á mí, que no sé res!
TON. Tan bon pilló ets tú com ell!..
MIN. No sé res, no sé res!... *(Los rumors van en augment, acostantse.)* ¡Fuig, Minguet, que vé la turba dels faritzens!..
(Fuig corrents. Surt Pepona, y darrera de ella Tano, los seus companys y altra gent, que coreja las diatribas de Tano.)
PEPONA. No hi he sigut á temps!... ¡Mitja saca de farina!... ¡Malaguanyada!... *(Se'n va.)*
TANO. ¡Pilló!... ¡Traydor!... ¡Embusteró!..
ROCH. Qué ha passat!... Qué ha sigut aixó, Tano?
TANO. El Cintoy, ens ha enganyat! es un farsant!..
TOTS. Sí, es un embusteró!.. un pilló!.. un canalla!
ROCH. ¡Prou!... ¡Calleu!... *(Ab un gran crit.)* Vull saber lo que ha passat. Parla!
TANO. Que 'l Cintoy, ab l' excusa de que havíam de fer ús del dret de sufragi, ens ha fet votar, fentnos creure que ho feyam en blanch, pero ha resultat qu' hem votat al Jaume Masgarrofa.
ROCH. No comprench!... Esplicat clar!...

TANO. Las candidaturas qu' hem tirat á l' urna, eran del Sr. Jaume ab lo nom borrat ab llapis, pero la major'a de la mesa ha volgut que valgués lo nom, perque diu que lo borrat ab llapis no es válit.

ROCH. No veig encára la traydoria del Cintoy.

TANO. Ara la veureu. Lo Cintoy ha protestat indignat, ¡l' embustero!, junt ab nosaltres; pero no hem sigut escoltats. De sopte, surt una candidatura: lo president, al anar á llegirla, se queda parat, sorpres: demanem tots que's llegeixi; pero s' hi nega. Jo, allavoras, me abalanso á la taula y li arrenco la candidatura de la má.

ROCH. Y qué era?

TANO. Aquí teniu lo qué ha surtit de l' urna.

(Li dona una candidatura que portava á la má. Roch la llegeix en veu alta. Mercé escolta ab interés.)

MERCÉ. Qué será?...

ROCH. *(Llegint.)* «Amich Cintoy: Tinch la elecció compromesa; convindria que alguns dels teus amichs votessin. Ja sabs la forma en que han de ferho. En Roura, president de la mesa, ja està avisat. Jaume.»

MERCÉ. Ah!... ¡Traydor!... *(Ab amargura.)*

TANO. Ho compreneu ara?

ROCH. Sí; que al votar s' ha equivocat, entregant, en lloch de la candidatura, aquest paper que delata la seva traydoria. Ahont es el Cintoy?

ESCENA XXVI

Los mateixos y CINTOY, desde la porta, ab humilitat.

CINTOY. Aquí, Roch!

(Mercé s' aixeca. Los demés, en actitud amennassadora, van á tirarseli á sobre, dirigintli insults. Roch s' hi interposa.)

- TANO. Lo traydor! . . ¡A ell!...
- ROCH. ¡Quiets tots!... ¡Callem!... (*A Cintoy.*) Coneixes aquest paper?
- CINTOY. Roch, escolteume.
- ROCH. Contesta!... Coneixes aquest paper?
- CINTOY. Sí!...
- ROCH. Donchs, ja ho sabs: aquí, entre 'ls teus antics amichs, ja hi ets de més! ¡Vésten!... No volém farsant!
- TANO. Y 'l deixeu marxar aixís?...
(*Se reproduheixen los rumors y la agitació.*)
- ROCH. Prou, dich!... ¡Vésten!...
(*Cintoy va à marxar, quan veu à Mercé.*)
- CINTOY. Mercé!... (*Ab tò suplicant.*)
- MERCÉ. L' home que fa traició, com tú has fet, als seus ideals polítichs, pot ferne demá als juraments d' amor! Quí fa un cove fa un cistell. Hem acabat tú y jo!
- TANO. Molt bé, Mercé!... Ja ho sents, aquí hi ets de més. Hala!... á fer ali ab los *cácicas*, com tú dius!
(*Cintoy se 'n va avergonyit; despedit à crits.*)

ESCENA ÚLTIMA

Los mateixos y PEBROTS, y després SR. JAUME, FRENÉTICH y RAMPELL. TÓN encara es á la finestra.

- PEBR. Aquí vé 'l Masgarrofa, que ha guanyat la elecció gracias al engany que ha fet ab vosaltres.
- ROCH. Tan bon tuno ets tú com ell, com ton amo 'l Riutrapella que ha perdut!
- TANO. Ahont vá aquest gos de cacích!... ¡Fora!...
- TOTS. ¡Fora gossos! . .
(*Pebrots fuig corrents pel foro dreta, ahont s' abocan tots cridant. Mercé y Roch forman grupo prop la porta del café.*)

MERCÉ. Ah, pare!... Heu tingut rahó!

ROCH. L'estimas encara?

MERCÉ. No!... El desprecio!...

(Sr. Jaume Frenètic i Rampell, surten dissimuladament de la Casa de la Vila, fugint pel cantó contrari d'ahont hi ha 'l grup.)

TON. Pillo!... Lladre!... Masgarrofa estrafalari!...

(Tots se giran, abocantse al costat per ahont han fugit, dirigintlos hi insults i crits.)

ROCH. ¡Deixéulos!... Y recordeu sempre més la festa d'avuy, perque us serveixi d'experiencia per demá! Tinguém fermesa en nostras honradas conviccions, y acabarem d'una vegada ab aquesta malehida plaga del caciquisme!

(Tots cridan: ¡Abaix lo caciquisme!... ¡Fóra cacichs!...)

TELÓ

El periódich *Lo Teatro Regional* comensá la publicació d'aquest saynete en son folletí, deixantla sens acabar á la plana 36, y haventse encarregat una altra impremta de continuar la impressió, resulta aquesta ab tipos y paper diferents.

Advertencias.

Cintoy, es un tipo presuntuós qu' enrahona ab tó declamatori, y carregará ab forsa l' accent sobre la primera sílaba de la paraula *cálica*.

Pebrots, tipo menestral molt ordinari y pinxesch.

Frenétich y Rampell, son tipos mal carats. Lo primer anirá sense gech, pero ab ermilla y barretina morada, portará patillas á lo mosso de l' escuadra y anirá casi sempre ab las mans dintre la faixa, que será molt abultada. Lo segon anirá ab gech y catxutxa.

Tano y 'ls seus companys, joves menestrals, algún tirant á pagés, y *Ton de la Laya*, vell pagés.

La demés comparsería, uns pagesos, altres menestrals. Los restants personatjes se deixa al bon criteri dels actors encarregats de son desempeñyo.

Erradas.

En la descripció de l' escena, línia 6, després de ahont diu, «y altres papérs;» deu dir, «al fondo, de cara al pubich.»

Plana 19, lín. 34, diu «*Aria*» deu dir, «*Havia*».

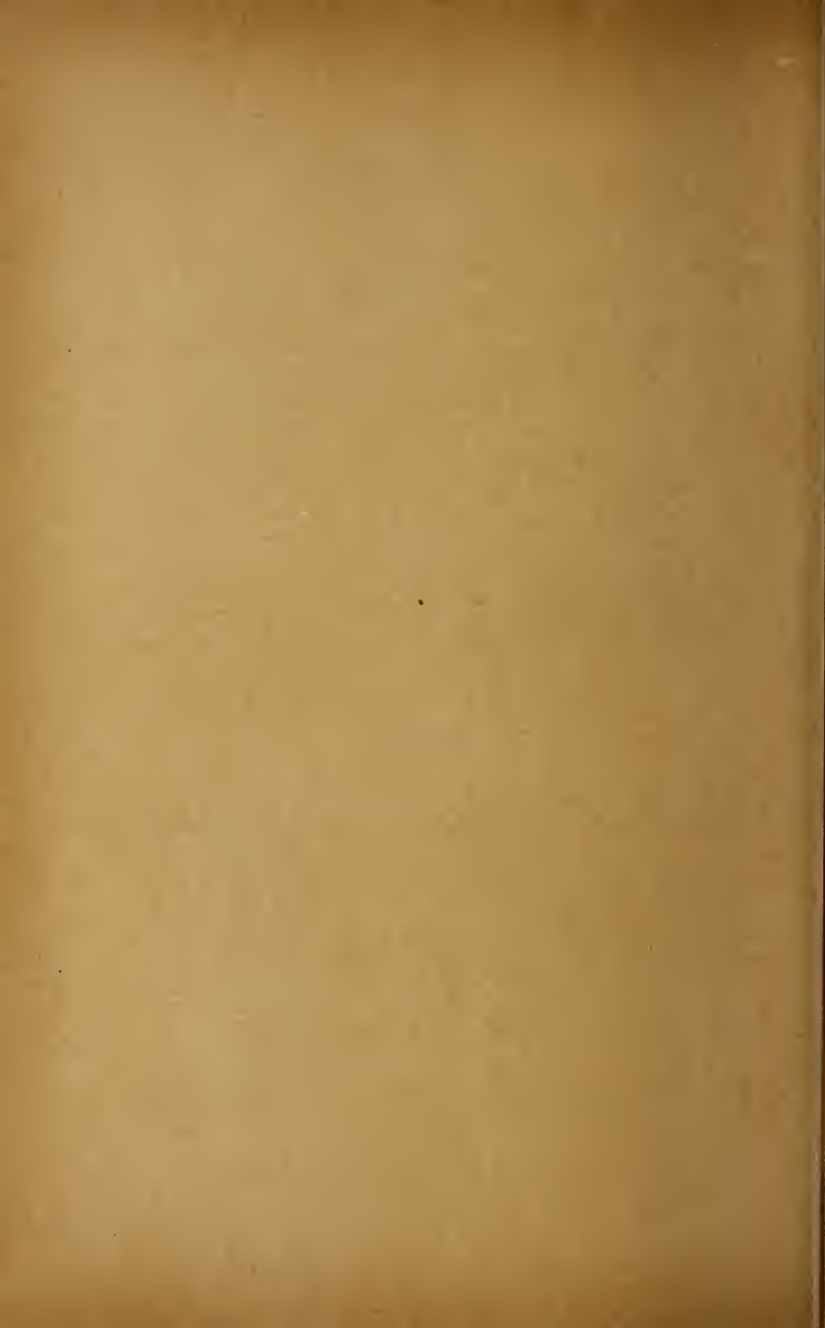
Pla. 24, lín. 9, diu «*Pintoy*», deu dir, «*Cintoy*»; lín. 12, diu «ves á», deu dir, «ves de».

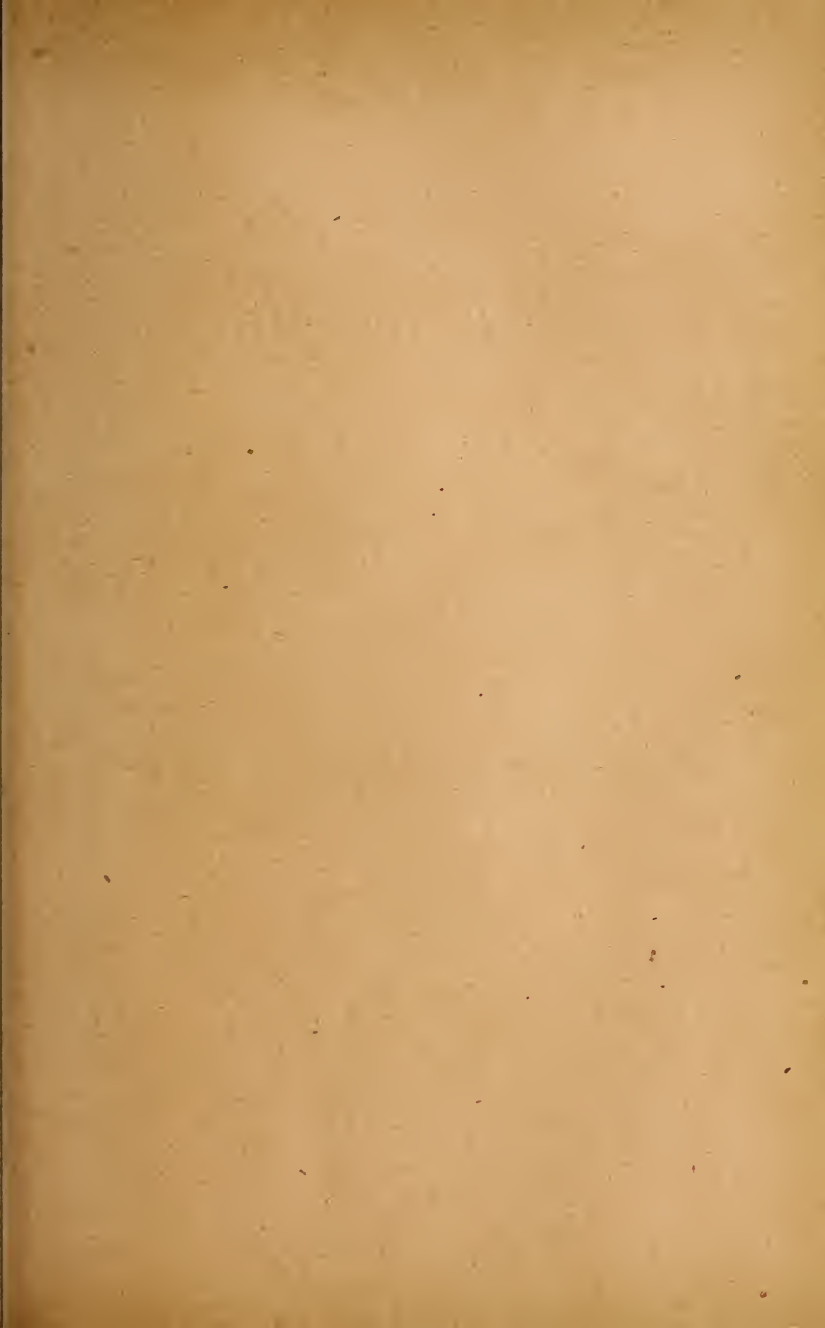
Pla. 25, lín. 11, diu «*Y que*», deu dir, «*Y quí*»; lín. 29, diu «*ya*» deu dir, «*hi ha*».

Pla, 28. línia última, diu «perque acavall», deu dir «perque anirán á cavall».

Pla. 33, lín. 26, diu «*Embolicaabl*», deu dir, «*Embolical ab*».

DEL MATEIX AUTOR

A cal notari ó uns capitols matrimoniales desfets, saynete de costums catalanas, en un acte y en prosa. . . . 1 Pesseta.

Ahont menos se pensa..., comedieta en un acte y en prosa. , ... 1 id.

En Pau de la Gralla ó la festa major de la vila, saynete de costums populars tarragoninas, en un acte y en prosa. . 1 id.

De venda en la llibrería de A. López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, y en las principals llibrerías.

Pera imprimir.

Lo Compte Grabat de Rocallisa, gataada caballeresca en un acte y dos quadros.

La nit dels Ignocents ó los municipals burlats, saynete en un. acte y en prosa.